

Pozdravljeni.

Danes se bomo podali na glasbeni potep v Ljubljano, točneje v Cankarjev dom, ki je slovensko kulturno in kongresno središče v Ljubljani. Imenuje se po **Ivanu Cankarju**, enem največjih slovenskih književnikov. Ima pet dvoran, poimenovane po vidnih slovenskih ustvarjalcih: skladatelju **Jakobu Gallusu** (*Gallusova dvorana*), dramatik **Antonu Tomažu Linhartu** (*Linhartova dvorana*), pesniku **Srečku Kosovelu** (*Kosovelova dvorana*), pisatelju **Bojanu Štihu** (*Štihova dvorana*) in igralki Duši Počkaj.

Cankarjev dom ima veliko vhodno avlo, v kateri se vrstijo različne prireditve: razstave, plesi, knjižni sejmi idr. Na ploščadi pred zgradbo od leta 1982 stoji spomenik v obliki kocke, na kateri je upodobljen Ivan Cankar.

Na spodnji povezavi si oglej Gallusovo dvorano. Najprej se ti pojavi opis same dvorane. Če premakneš sliko nižje, si lahko ogledaš dvorano iz različnih kotov.

<https://www.cd-cc.si/dvorane/gallusova-dvorana>

Danes bo dvorana vaša soba, kuhinja ali dnevna soba. Udobno se namesti. Razmisli, kakšna so pravila lepega obnašanja na kulturnih prireditvah.

Ogledali si boste odlomke iz nekaterih filmov v katerih so uporabili glasbena dela različnih skladateljev.

Naša tema danes je namreč :

SIMFONIČNA GLASBA NA FILMSKEM PLATNU

Na kratko o filmu

Prvi filmi so bili gibajoče se slike. Danes film združuje več umetnosti: literarno (scenarij), gledališko (dramska igra), likovno (scenografija, barve), grafično, glasbeno, plesno in tudi fotografsko umetnost.

Preden se podamo v svet filmske umetnosti, povejmo še nekaj o tem, kako sta se srečala glasbena in filmska umetnosti.

Filmska glasba je eden pomembnih elementov zvočne podobe filma.

Najprej, v najzgodnejših letih, sta bila film in glasba ločena. Film se je dogajal na platnu, glasbeniki pa so glasbo izvajali ob, za ali pred platnom. Z njo so prekrili moteč ropot projektorjev. To je bil čas **nemega filma**.

Ko je **zvočni film** ukinil glasbeno spremljavo 'v živo', se je spremenil tudi sam film. Sprememba je bila več kot očitna. Delo so izgubili vsi glasbeniki, pevci, recitatorji in komedijanti, ki so sicer prej vneto sodelovali pri filmskem spektaklu.

Komponiranje filmske glasbe je zahtevno, ustvarjalno delo. Glasba filmu ni le v okras, ampak je eno izmed pomembnejših sredstev s katerim se izražajo filmski ustvarjalci. Dober skladatelj mora poznati tudi zakone filmske umetnosti.

Kako potekajo naloge:

- izbira prizorov in dogodkov za katere režiser in skladatelj menita, da potrebujejo glasbo
- razčlenitev prizorov-do sekunde natančno

- komponiranje- skladatelj se najprej odloči za glasbila , nato določi tempo, vsebino, s štoparico mora ugotoviti, kje naj glasba podpre dogodek
- snemanje
- obdelava posnete glasbe- pridruži se še tonski mojster, ki doda vse ostalo.

Včasih pa se režiser odloči, da v svojem filmu uporabi že ustvarjeno glasbo katerega izmed skladateljev.

Danes si boš ogledal odlomke 8 filmov v katerih je uporabljena že prej ustvarjena skladba. Pri vsaki točki imaš napisan naslov filma, režiserja, ime in priimek skladatelja ter naslov skladbe, ki je bila uporabljena v tem odlomku. Sledi tudi kratek opis filma. Glasbo, ki jo boste slišali na posnetkih , igra simfonični orkester.

Pa začnimo! Najprej si preberite kratko vsebino filma, nato pa si oglejte odlomek v katerem je določena skladba uporabljena.

1. Veliki diktator (1940), režija Charles Chaplin

Johannes BRAHMS (1833-1897): **Madžarski ples št. 5**

Veliki diktator -je ameriški komično-dramski protinacistični film, premierno prikazan septembra 1940. Film je popolno avtorsko delo Charlieja Chaplina, ki je napisal scenarij in glasbeno podlago, ga produciral, režiral in v njem odigral glavno vlogo, kar je običajno za njegove filme. To je bil njegov prvi pravi zvočni film in tudi njegov finančno najuspešnejši film. V času premiere so bile ZDA uradno še v stanju miru z nacistično Nemčijo. Film prikazuje sporno podobo Adolfa Hitlerja, Benita Mussolinija, fašizma in nacistov.

Chaplin je kasneje zapisal, da filma ne bi mogel posneti, če bi bil vedel za razsežnost grozodejstev nacističnih koncentracijskih taborišč.

<https://www.youtube.com/watch?v=beika6qENYU>

2. Sedem (1995), režija David Fincher

Johann Sebastian BACH: **Suita št. 3 v D-duru, BWV 1068, 2. stavek Air**

Mladi detektiv David Mills je pripravljen narediti vse, da bi prišel na sled zmešanemu morilcu. S starejšim kolegom Williamom Somersetom morata najti neznanca, ki svoje žrtve izbira po ključu sedmih smrtnih grehov: požrešnost, pohlep, lenoba, nečistoča, napuh, zavist, jeza. Naloga zagnanih detektivov je vse prej kot enostavna, saj zaradi morilčeve bistrumnosti zlepa ne najdeta izhoda iz slepe ulice. Dokler storilec ne naredi usodne napake...

<https://www.youtube.com/watch?v=A7L2JwrYDEE>

3. Osamljeni jezdec (2013), režija Gore Verbinski

Giacomo ROSSINI: **Uvertura k operi Viljem Tell**

Indijanec Tonto v puščavi naleti na napol mrtvega šerifa Johna in ga s pomočjo indijanske magije vrne v svet živih. Da bi se maščeval zlobnim zločincem in podkupljenim uradnikom, si John nadene identiteto skrivnostnega pravičnika Osamljenega jezdeca. S Tontom se pogumno podata v številne vrtoglave dogodivščine in divje spopade, ki jih lahko preživita le s pomočjo neustrašne drznosti, velike spretnosti in tudi kančka neverjetne sreče.

<https://www.youtube.com/watch?v=JcUY8Bewm44>

4. Amadeus (1984), režija Miloš Forman

Wolfgang Amadeus MOZART: **Čarobna piščal, Arija kraljice noči**

Amadeus je ameriški zgodovinski biografski dramski film iz leta 1984, ki prikazuje izmišljeno biografijo Wolfganga Amadeusa Mozarta. Mozartova glasba tudi prevladuje v glasbeni podlagi filma.

Film se je izkazal za uspešnico in prinesel 90 milijonov USD prihodka po svetu ob 18-milijonskem proračunu. Kritiki ga označujejo za enega najboljših filmov vseh časov, nominiran je bil za 53 filmskih nagrad in jih prejel 40, tudi osem oskarjev (mdr. za najboljši film) ter po štiri nagrade BAFTA in zlati globus. Leta 1998 ga je Ameriški filmski inštitut uvrstil na 53. mesto stotih najboljših ameriških filmov vseh časov. Leta 2019 ga je ameriška Kongresna knjižnica izbrala za ohranitev v okviru Narodnega filmskega registra zavoljo njegove »kulturne, zgodovinske ali estetske vrednosti«.

<https://www.youtube.com/watch?v=5wfp8EB179g>

5. Kraljev govor (2010), režija Tom Hooper

Ludwig van BEETHOVEN: **Simfonija št. 7 v A duru, 2. stavek Allegretto**

Po smrti svojega očeta, kralja Jurija V, je Bertie, ki se že celo življenje spopada z govorno napako, okronan za angleškega kralja Jurija VI. Da bi se znebil jecljanja in bil v času vojne sposoben nagovoriti ljudstvo, se na predlog žene Elizabete, bodoče kraljice mati, obrne na terapevta Lionela Loguea. Z njegovo pomočjo in ob podpori družine, vlade in Winstona Churchilla kralj premaga jecljanje. Z radijskim nagovorom mu uspe navdihniti ljudstvo in ga združiti v težki bitki.

<https://www.youtube.com/watch?v=AHY2UzOonig>

6. Kvantum sočutja (2008), režija Marc Forster

Giacomo PUCCINI: odlomek iz opere **Tosca**

Le nekaj ur po dogodkih v Casinoju Royale tajni agent James Bond zajame zloveščega G. Whita, ki je izsiljeval in umoril Bondovo usodno ljubezen Vesper. Med iskanjem morebitnega dvojnega agenta v vrstah MI6 Bond na Haitiju spozna fatalno lepotico Camille. Skupaj odkrijeta, da je zaroto svetovnih razsežnosti skoval skrivnostni Dominic Green, v minskem polju prevar, umorov in vratolomne akcije pa mora Bond ves čas ostati korak pred okrutnimi teroristi, dvoličnimi agenti CIE in zvedavo šefinjo M.

<https://www.youtube.com/watch?v=OFx7hEt940c>

7. Johnny English 2 (2011), režija Oliver Parker

Edward GRIEG: **Suita Peer Gynt (V dvorani gorskega kralja)**

Najbolj nerodni agent njenega veličanstva Johnny English se po dolgih letih življenja v osami vrne v London, da bi preprečil načrte morilcem, ki želijo umoriti kitajskega premierja. Oborožen z najnovejšimi vohunskimi izumi se English poda v vrtoglavi pregon in divje pretepe, toda kot vedno mu komične katastrofe sledijo na vsakem koraku. Na srečo proti agentu z licenco za povzročanje zabavnega kaosa noben terorist nima možnosti ostati nepoškodovan.

<https://www.youtube.com/watch?v=-V5-MQcTtCc>

8. Apokalipsa danes (1979), režija Francis Ford Coppola

Richard WAGNER: odlomek iz opere **Valkira**

Eden temeljnih filmov zgodovine, ki brez zadržkov odseva občutenje in dožemanje vojne, natančneje vojne v Vietnamu. Stotnik Willard poveljuje

patruljnemu čolnu, ki se mora prebiti za sovražnikovo bojno črto in poiskati skrivno utrdbo skoraj mitičnega polkovnika Kurtza. Ta v globini pragozda vodi svojo lastno četo, a utrdba bolj kot na vojsko spominja na plemensko skupnost pod poveljstvom božanstva. Skozi številne filmske prizore vijugamo po reki vse globlje v divjino neprehodne narave in težko doumljive narave človeka.

<https://www.youtube.com/watch?v=KlsfM2BmsJU>

Po ogledu boš opravil nekaj nalog, ki jih napišeš v zvezek glasbene umetnosti. Lahko jih fotografiraš. Odgovore na vprašanja mi posreduj na moj elektronski naslov: alenka.polh@miroslav-vilhar.si (rok oddaje: naslednji teden).

VPRAŠANJA O SIMFONIČNI GLASBI NA FILMSKEM PLATNU

1. Napiši 3 pravila kulturnega obnašanja na prireditvah. Ali lahko ta pravila upoštevaš tudi doma?
2. Kakšna je vloga glasbe v filmu?
3. Kakšen bi bil film brez glasbe?
4. Ali je režiserju uspelo povezati glasbo z filmskim dogajanjem v zgoraj gledanih odlomkih?
5. Kateri odlomek ti je bil najbolj všeč ? Zakaj?
6. Kaj meniš ali je tudi simfonična glasba primerna za uporabo v filmu?

Uspešen dan.

Učiteljica Alenka Polh